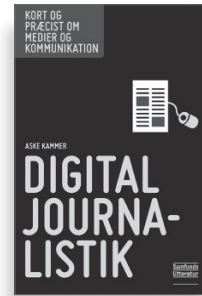

Aske Kammer

Digital journalistik – kort og præcist om medier og kommunikation

København: Samfundslitteratur, 110 s.

Det är vanligt att kurslitteratur för journalistutbildningar är författade av verksamma journalister, eller journalister som sadlat om, och gett sig in på en akademisk bana. Lite ovanligare är det med grundläggande litteratur om journalistik för journalistutbildning, som är skriven av en ren akademiker.

Digital Journalistik av den danske medie-forskaren Aske Kammer, är en liten bok som tar ett mycket stort grepp. Här introducerar Kammer läsaren till de senaste decenniernas stora forskningsfrågor inom det journalistiska forskningsfältet – i kondensat. Det finns därför inte en mening som inte fyller en funktion i denna späckade, välskrivna och mycket korta bok. Kortformatet förutsätter dock att man som läsare håller koncentrationen uppe genom hela boken, i stark kontrast till i exempelvis amerikansk kurslitteratur där det ofta förekommer upprepningar, illustrativa exempel och sammanfattande pedagogiska faktarutor som uppmuntrar till ett annat sätt att läsa – där man kan tillåta sig att släppa på koncentrationen och stundtals skumma igenom texten.

Det är därför nästan som att författaren förutsätter att läsaren på förhand känner till vad digital journalistik är och forskningen kring den i stora drag. Kunskapsbidraget för den som läst boken blir istället att följa den röda tråd som tecknas upp i form av den ordning Kammer introducerar centrala begrepp och teoretiska ramar, samt den dignitet han tillskriver dessa. Kanske är detta upplägg dock ett genialiskt sätt att fånga intresset hos den

generation av studenter som växer upp med digital journalistik och aldrig upplevt den för mediebolagen ganska smärtsamma digitaliseringsprocessen under slutet av 1900-talet och början av 2000-talet.

Det är först förvånande att historieskrivningen från analog till digital journalistik näst intill helt har utelämnats i boken. Det gäller framför allt de många stadier av hybridlösningar, där analoga processer alltmer genom-syrats av digitala inslag för att idag landa i näst intill digitala processer med begränsad manuell påverkan. Men, kanske är det mest av gammal vana man längtar efter att få lite mer bakgrund till hur medievärlden blev digital.

Författaren låter i boken primärt danska, norska, brittiska och amerikanska forskare få stå för den normativa beskrivningen av vad digital journalistik har utvecklats till och är idag. Det man går miste om då är de många deskriptiva studier som är tradition inom det till medie- och kommunikationsvetenskap angränsande medietekniska forskningsfältet. Här är studier ofta skrivna i samverkan med medieindustrin och inriktade på att tidigt beskriva processer och teknologier. Sådana studier har exempelvis handlat om flerkanal-publicering, personalisering och ny teknik för mediebranschen av olika slag. För riktigt tidiga studier av detta slag se exempelvis Södergård et al. (1999), Jokela et al. (2001), Appelgren (2004), Hedman et al. (2005), Uskali (2005), Nygren (2008), Hvitfeldt och Nygren (2008), Leckner och Appelgren (2007) och Westlund (2013). Avsaknaden av referenser till forskare som verkar i Sverige och Finland listade ovan, gör därför att boken blir svår-använd för en svensk eller finsk utbildnings-kontext, men det danska språket sätter förstås

Bokrecensent: **Ester Appelgren**, tekn.dr. i medieteknik, lektor i journalistik, Södertörns högskola.

också en naturlig begränsning här, och det är också förståeligt att rena produktionsstudier valts bort i bokens korta format. Boken tar heller inte nämnvärt upp de näst intill helt automatiserade processer av idag som finns på redaktioner eller de senaste innovativa inslagen av artificiell intelligens i dessa processer (Lindén 2017) samt nya tekniska innovationer som journalister intresserar sig för såsom drönare (Gynnild och Uskali 2018) eller VR. Dessa avgränsningar kan också ha att göra med att boken egentligen inte tar ett så stort grepp som titeln utlovar, utan mer är inriktad på digitala affärsmodeller samt sociala medier och journalistik utifrån primärt institutionell teori.

Stundtals påminns läsaren om att det funnits en "godare tid" för mediebranschen i refererade citat och i bisatser, men det förgångna är alltså inget som Kammer fördjupar. På ett sätt är detta verkligen befriande. Det har varit obligatoriskt att beskriva den medietekniska utvecklingen med start i tryckpressens funktion i samhället, tidiga stadier av dagens internet, och nostalgiska beskrivningar av ett medielandskap där det var fullt acceptabelt att publiken hölls utanför de redaktionella processerna. Vidare får vi inte veta mycket om den period som kännetecknar papperstidningarnas begynnande kris och de många aningslösa tekniska satsningar som då såg dagens ljus, för att därefter krascha när IT-bubblans löften om nya affärsmodeller sedan inte införlivades.

Det är djärvt, och på tiden att det analoga inte nödvändigtvis är ett inslag i beskrivningen av det digitala. Men historiebetraktningen är samtidigt en mycket viktig, för att inte säga nödvändig pusselbit i att förstå det arv som den digitala journalistiken av idag bär med sig, och som format och fortfarande formar dagens redaktionella processer. Här saknar jag därför en mer kritisk reflektion till mediebranschens motsträvighet mot att omfamna den tekniska utvecklingen å ena sidan, och de aningslösa satsningar på nya digitala kanaler, inklusive de negativa effekterna av isomorfism å andra sidan, som kanske lett till att vi idag har medieprodukter som inte blivit fullt opti-

mala, demokratiska eller lönsamma.

Dagens journalister har kanske aldrig behövt vara så tekniskt kunniga som nu. Det här är dock inte en bok om digital journalistik i teknisk bemärkelse. Men i näst intill en McLuhansk anda börjar Kammer med att förklara vad digitalisering av journalistik innebär genom att ta avstamp i att förklara de mest grundläggande byggstenarna i det binära talsystemet. Detta är aningens förvirrande eftersom exempelvis överföringen av analoga tidningssidor till tryckerierna för tryck av papperstidningen sedan årtionden egentligen varit digital på just detta binära sätt, trots att slutprodukten var analog. Här saknas därför några led i resonemanget för att förklara vad det digitala egentligen innebär för journalistiken, dvs den flora av infrastruktur som möjliggör överföring av digitala data, de produktionsprocesser som bygger upp tekniska lösningar på redaktioner, de digitala verktyg som underlättar för produktion, de datakällor som idag allt mer digitaliserats och distributionsvägar till publiken, inklusive återkopplingsvägar till journalisterna. I senare delar av boken beskrivs dock återkopplingsvägar i form av sociala medier och så även den "nya" kuratorsrollen.

Kurslitteratur som den här är oftast skriven för studenter i slutet av sin utbildning som introduktion till forskning vid uppsatsförfattande. Men jag tror – även om det inte konkret nämns – att den här boken skulle passa riktigt bra under den första tiden som student på journalistutbildning. Eftersom bokens inledande avsnitt innehåller få exempel skulle jag då i en undervisningssituation låta studenterna få i uppgift att hitta konkreta exempel på de olika aspekter av digital journalistik som tas upp genom bokens sex fullmatade kapitel. De kunde då få i uppgift att hitta de marknadsmässiga, tekniska men också organisatoriska exempel från redaktionella miljöer som behandlas teoretiskt i boken.

Särskilt väl tror jag att detta skulle funka som litteratur i samband med studenters praktikperioder på redaktioner. På det sättet skulle denna ganska teoretiska bok kunna bli en naturlig del av att knyta samman forskning

och praktik, något som jag uppfattat som en av många ständiga stöttestenar inom journalistutbildning. Det ska dock sägas att lite längre in i boken blir det mer av exempel och det danska medielandskapet får där också ta lite mer plats. Det är just den danska kontexten som för mig utgör den största behållningen av boken och det hade gärna fått ta större utrymme.

Referenser

- Appelgren, Ester (2004). Convergence and Divergence in Media: Different Perspectives. Paper presented at the ICCC 8th International Conference on Electronic Publishing 2004, Brasilia, Brazil, pp. 237–248.
- Gynnild, Astrid & Uskali, Turo (2018). Drones, Teaching and the Value of the Explorative Player-Coach, pp. 58–70 in Gynnild, Astrid & Uskali, Turo (eds.) *Responsible Drone Journalism*. London: Routledge.
- Hedman, Lowe; Alström, Börje; Enlund, Nils; Hvitfelt, Håkan & Nygren, Gunnar (2005). Medieutveckling: ett forskningsområde med många ingångar. *Nordicom-Information*, 26(4): 25-41.
- Hvitfelt, Håkan & Nygren, Gunnar (red.) (2008). *På väg mot medievärlden 2020: journalistik, teknik, marknad*. Lund: Studentlitteratur.
- Jokela, Sami; Turpeinen, Marko; Kurki, Teppo; Savia, Eerika & Sulonen, Reijo (2001). The Role of Structured Content in a Personalized News Service, pp. 10–15 in *System Sciences, 2001. Proceedings of the 34th Annual Hawaii International Conference on System Sciences*. Washington: IEEE Computer Society.
- Leckner, Sara & Appelgren, Ester (2007). E-paper News Publishing. *Nordicom Review*, 28(2): 25–50.
- Lindén, Carl-Gustav (2017). Algorithms for Journalism: The Future of News Work. *The Journal of Media Innovations* 4(1): 60–76.
- Nygren, Gunnar (2008). *Nyhetsfabriken: journalistiska yrkesroller i en förändrad medievärld*. Lund: Studentlitteratur.
- Södergård, Caj; Aaltonen, Matti; Hagman, Sari; Hiirsalmi, Mikko, Järvinen, Timo, Kaasinen, Eija; Kinnunen, Timo; Kolari, Juha; Kunnas, Jouko & Tammela, Antti (1999). Integrated Multimedia Publishing: Combining TV and Newspaper Content on Personal Channels. *Computer Networks*, 31(11–16): 1111–1128.
- Uskali, Turo (2005). Paying Attention to Weak Signals – the Key Concept for Innovation Journalism. *Innovation journalism*, 2(11), 19.
- Van Dalen, Arjen (2012). The Algorithms Behind the Headlines: How Machine-Written News Redefines the Core Skills of Human Journalists. *Journalism Practice*, 6(5–6), 648–658.
- Westlund, Oscar (2013). Mobile News: A Review and Model of Journalism in an Age of Mobile Media. *Digital journalism*, 1(1), 6–26.

Digital journalistik är en läsvärd och mycket välskriven bok, med en oerhört korrekt sammanfattning av den forskning och de studier som refereras. Jag hoppas att boken kommer att utgöra en tillgång på journalistutbildningar som komplement till de många praktiskt inriktade böcker studenterna använder.